

DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Rundskriv

Universiteter og høyskoler
Samorda opptak
Universitets- og høyskolerådet
Nettverk for private høyskoler
NOKUT
Studentorganisasjonene

Nr.
F005-06

Vår ref
200600302

Dato
30.01.2006

VEILEDING I BEHANDLING AV KLAGESAKER VED INSTITUSJONER UNDER LOV OM UNIVERSITETER OG HØYSKOLER

Gjennom ny lov av 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler (uhl.) vil statlige og private høyere utdanningsinstitusjoner forholde seg til det samme regelverket. I den nye loven er det gjort enkelte endringer i klagereglene i forhold til de lovverk som tidligere gjaldt på området. Kunnskapsdepartementet tar i dette rundskrivet opp en del generelle spørsmål om klagebehandling. I tillegg gjøres det rede for de særskilte klageordninger som gjelder for de institusjoner som er omfattet av universitets- og høyskoleloven, samt de spesielle regler som gjelder for saksbehandlingen av klagesaker som faller inn under bestemmelsene i loven.

10. oktober 2005 fastsatte departementet forskrift om felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universiteter og høyskoler §§ 4-7 til 4-10 (forskrift av 10. oktober 2005 nr. 1192). Forskriften har hjemmel i uhl. § 5-1 sjuende ledd og trådte i kraft 1. januar 2006. Gjennom forskriften etableres en felles nasjonal klagenemnd som skal behandle klager over enkeltvedtak truffet med hjemmel i uhl. §§ 4-7 til 4-10. Departementet tar sikte på å oppnevne en felles klagenemnd etter denne forskriften i løpet av kort tid. Frem til da skal klager over vedtak som er fattet på institusjonene, sendes til departementet som klageinstans. Det vil bli sendt ut informasjon til institusjonene så fort ny felles klagenemnd er oppnevnt.

Det følger av uhl. § 5-1 første ledd at institusjoner under loven skal opprette en egen klagenemnd som skal behandle klager over enkeltvedtak, og etter styrets bestemmelse, andre klagesaker for studentene. Institusjonens klagenemnd kan også fatte enkeltvedtak i saker etter uhl. §§ 4-7, 4-8 og 4-10 som første instans der styret bestemmer det.

Rundskrivet er delt opp i tre deler. Første del er en innføring i hva som kan påklages og hvilket regelverk som gjelder, annen del er en beskrivelse av klageinstansene, herunder en beskrivelse den nye nasjonale klagenemnda, mens tredje del er en gjennomgang av reglene om klagebehandling ved universiteter og høyskoler.

1. GENERELLE UTGANGSPUNKT

1.1 Sentrale lover

Offentlighetsloven (offl.) (lov av 19. juni 1970 nr. 69) og forvaltningsloven (fvl.) (lov av 10. februar 1967) er sentrale lover som oppstiller generelle regler om saksbehandlingen i forvaltningen. Private institusjoner omfattes av forvaltningsloven når de fatter enkeltvedtak eller utferdiger forskrift, jf. fvl. § 1 siste punktum. I uhl. § 7-6 annet ledd er det positivt angitt en del avgjørelser som regnes som enkeltvedtak etter forvaltningsloven. Det vises forøvrig til punkt 1.3 i rundskrivet. I tillegg har universitets- og høyskoleloven særregler om saksbehandlingen på universiteter og høyskoler.

Forvaltningsloven har blant annet generelle regler om habilitet, taushetsplikt, veiledningsplikt, utredning av saker, begrunnelse, klagerett og fremgangsmåte ved klage, omgjøring med videre.

Offentlighetsloven slår fast hovedregelen om at forvaltningens saksdokumenter er offentlige, og dermed tilgjengelige for innsyn for allmennheten. Offentlighetsloven må sees i sammenheng med forvaltningslovens bestemmelser om taushetsplikt. Etter fvl. § 13 første ledd bokstav a har forvaltningen taushetsplikt for opplysninger om ”noens personlige forhold”. Opplysninger i saker om skikkethet, utestenging og bortvisning vil ofte falle inn under begrepet ”noens personlige forhold”. Disse opplysningene er unntatt fra offentlighet etter offl. § 5a første ledd. Det er viktig å merke seg bestemmelsen i annet ledd om at dokumentet for øvrig er offentlig når ikke disse delene alene gir et åpenbart misvisende bilde av innholdet eller de unntatte opplysninger utgjør den vesentligste del av dokumentets innhold.

Universitets- og høyskoleloven har enkelte særregler om saksbehandlingen for vedtak som fattes med hjemmel i denne loven. Bestemmelsene i universitets- og høyskoleloven kommer i tillegg til forvaltningsloven. Dersom universitets- og høyskoleloven har bestemmelser som fraviker forvaltningslovens generelle bestemmelser, er det universitets- og høyskolelovens særregler som skal anvendes. Der universitets- og høyskoleloven ikke har slike særregler, skal forvaltningslovens alminnelige bestemmelser anvendes. Særregler om klagebehandling ved universiteter og høyskoler fremgår blant annet av universitets- og høyskoleloven §§ 4-7 til 4-11 og §§ 5-1 til 5-3. I tillegg kommer tilhørende forskrifter, for eksempel forskrift om skikkethetsvurdering i lærerutdanningen (forskrift av 10. oktober 2005 nr. 1193) og forskrift om felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universiteter og høyskoler §§ 4-7 til 4-10 (forskrift av 10. oktober 2005 nr. 1192).

1.2 Overordnede krav til saksbehandlingen

All klagebehandling på institusjonene skal følge visse grunnleggende forvaltningsmessige prinsipper. Disse gjelder først og fremst på ulovfestet grunnlag, men enkelte fremgår også direkte av bestemmelser i forvaltningsloven. Prinsippene som omtales nedenfor er primært knyttet opp mot klagebehandlingen, men er samtidig sentrale prinsipper for saksbehandlingen når det fattes enkeltvedtak i første instans.

Krav til hjemmel (rettsgrunnlag)

Det såkalte *legalitetsprinsippet* sier at alle inngripende vedtak må ha hjemmel, og som utgangspunkt skal denne følge av lov eller forskrift. Inngripende vedtak er vedtak som medfører endringer som er til ugunst for en persons frihet eller grunnleggende rettigheter. Manglende hjemmel kan føre til at vedtaket må kjennes ugyldig.

Forholdsmessighet

Det er et grunnleggende krav i forvaltningsretten at det må være et visst samsvar mellom handling og reaksjon. Vurderingen av om et vedtak er forholdsmessig bør bygge på en totalvurdering der både allmennpreventive og individualpreventive hensyn kan tillegges vekt.

Likebehandling

Det er et alminnelig utgangspunkt i forvaltningsretten at like tilfeller skal behandles likt. Dette gjelder på institusjonsnivå, men også i en nasjonal sammenheng. Institusjonene bør derfor merke seg de vedtak som fattes i den felles nasjonale klagenemnda, og anse disse som relevante rettskilder for institusjonens saksbehandling.

Krav til forutberegnelighet

Vedtak som fattes i forvaltningen må være forutsigbare. Forvaltningsrettslige krav til hjemmel, forholdsmessighet og likebehandling er med på å ivareta forutberegneligheten. Institusjonene kan ivareta forutberegneligheten blant annet ved å påse at internt regelverk og avgjørelser av betydning for studentene kunngjøres på en tydelig og tilgjengelig måte, samt ved å praktisere offentlighet.

1.3 Generelt om klagerett - enkeltvedtak

Utgangspunktet etter forvaltningsloven er at enkeltvedtak kan påklages. "Enkeltvedtak" er "et vedtak som gjelder rettigheter eller plikter til en eller flere bestemte personer", jf. fvl. § 2 første ledd bokstav b. Dette innebærer at vedtaket må være av faktisk og direkte betydning for en persons rettigheter og plikter. Enkeltvedtak kan påklages både på grunnlag av saksbehandling og på grunnlag av det faktiske innholdet i vedtaket. Klage over enkeltvedtak skal som hovedregel være skriftlig, jf. fvl. § 23.

Universitets- og høyskoleloven § 7-6 annet ledd har en opplisting av vedtak som skal regnes som enkeltvedtak. Denne listen er imidlertid ikke uttømmende. Også andre vedtak som fattes ved institusjoner under loven vil kunne falle inn under definisjonen av enkeltvedtak i forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b. Eksempler på enkeltvedtak som fattes ved institusjoner under universitets- og høyskoleloven er vedtak i forbindelse med krav om innsyn i dokumenter, vedtak om annullering av eksamen, vedtak om utestenging og bortvisning, vedtak om manglende skikkethet og vedtak om tap av studieplass. I tillegg kommer som utgangspunkt vedtak som angår studenters rettigheter og plikter. Eksamenssensur faller også innenfor definisjonen av enkeltvedtak, men her gjelder egne bestemmelser, jf. punkt 3.9 i rundskrivet.

2. KLAGEINSTANS

Det følger av fvl. § 28 første ledd at det alminnelige utgangspunktet er at et forvaltningsvedtak kan påklages til det organ som er nærmest overordnet det forvaltningsorgan som har fattet vedtaket.

Alle institusjoner under universitets- og høyskoleloven er pålagt å opprette en egen klagenemnd som skal behandle klager over enkeltvedtak og, etter styrets bestemmelse, andre klagesaker for studentene, jf. uhl. § 5-1 første ledd. Det innebærer at institusjonens klagenemnd skal fungere som klageinstans for samtlige enkeltvedtak som fattes ved institusjonen, herunder som utgangspunkt også enkeltvedtak som er fattet av institusjonens styre. I tillegg kan institusjonens klagenemnd i bestemte saker etter styrets bestemmelse fatte vedtak som første instans. Dette gjelder saker etter uhl. §§ 4-7, 4-8 og 4-10.

I enkelte saker hvor institusjonens styre eller institusjonens klagenemnd fatter vedtak som første instans, er departementet klageinstans. Dette gjelder med mindre det er fastsatt særskilte klageordninger, jf. uhl. § 5-1 sjuende ledd. Departementet har per i dag opprettet to nasjonale klagenemnder og en egen nemnd for behandling av politiattestsaker:

- ***Felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universiteter og høyskoler §§ 4-7 til 4-10***

Med hjemmel i uhl. § 5-1 sjuende ledd har departementet fastsatt forskrift om opprettelse av en felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter uhl. §§ 4-7 til 4-10 (forskrift av 10. oktober 2005 nr. 1192). Forskriften trådte i kraft 1. januar 2006.

I henhold til forskriften skal departementet oppnevne en felles klagenemnd som skal behandle klager over enkeltvedtak truffet med hjemmel i uhl. §§ 4-7 til 4-10, som omhandler vedtak om annullering av eksamen eller prøve og vedtak om utestenging og bortvisning grunnet fusk, straffbare forhold eller manglende skikkethet. Behandling av denne type klagesaker i en felles klagenemnd skal ivareta studentenes rettssikkerhet gjennom likebehandling, ekspertise og redusert saksbehandlingstid. Departementet legger til grunn at vedtakene som fattes i den nasjonale klagenemnda vil være veiledende for lærerstedenes behandling av tilsvarende saker, og dermed bidra til likebehandling også på institusjonsnivå.

Sekretariatet for klagenemnda er lagt til Samordna opptak. Nemnda består av sju medlemmer, herav to studentrepresentanter. Tre medlemmer oppnevnes etter forslag fra institusjonene. Leder og nestleder skal begge oppfylle de lovbestemte krav til lagdommer. Klagenemndas vedtak kan ikke påklages.

- ***Nasjonal klagenemnd for opptak gjennom Samordna opptak***

Med hjemmel i uhl. §§ 3-6, 3-7 og 4-9 er det fastsatt forskrift om opptak til universiteter og høyskoler (forskrift av 10. oktober 2005 nr. 1191). Forskriften trådte i kraft i sin helhet 1. januar 2006. Det fremgår av forskriftens kapittel 8 at departementet oppnevner en egen nasjonal nemnd som skal behandle klager over vedtak om opptak til grunnutdanninger som fattes gjennom den nasjonale opptaksmodellen (NOM) og som organiseres gjennom Samordna opptak.

Den nasjonale klagenemnda for opptak skal ikke behandle klager over lokale opptak. Den skal heller ikke behandle klager over vedtak om opptak på grunnlag av realkompetanse eller klager på vurderinger av spesielle opptakskrav som omfatter ferdigheter eller opptaksprøver, selv om søknadene er en del av NOM. Klager på denne type vedtak behandles i samsvar med den klageordning som er etablert ved det enkelte lærested.

- ***Nasjonal nemnd for politiattestsaker***

Med hjemmel i uhl. § 4-9 femte ledd har departementet oppnevnt en egen nemnd som avgjør om studenter som har merknader på politiattesten, skal nektes å delta i klinisk undervisning eller praksisopplæring. Denne nemnda behandler slike saker som førsteinstans, dvs. at disse sakene ikke skal avgjøres av institusjonens klagenemnd. Institusjonens klagenemnd eller styret selv gir kun en uttalelse i saken som danner grunnlag for politiattestnemndas avgjørelse. Sekretariatet for politiattestnemnda er lagt til Høgskolen i Oslo. Nemnda består av fem medlemmer, herunder en leder og to studentrepresentanter. Leder av nemnda skal oppfylle de lovbestemte krav til lagdommer. En utdanningsinstitusjon som mottar en politiattest de mener gir grunnlag for utestenging, skal snarest mulig, og senest innen ti dager etter at politiattesten er mottatt, sende saken til politiattestnemnda for behandling. Klageinstans for politiattestnemndas vedtak er felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter uhl. §§ 4-7 til 4-10, jf. omtale ovenfor.

3. KLAGEBEHANDLING

3.1 Underretning om vedtaket – klagefrist

Det forvaltningsorgan som har truffet et enkeltvedtak, skal sørge for at partene underrettes om vedtaket så snart som mulig, jf. fvl. § 27 første ledd. Sammen med underretning om vedtaket skal det informeres om klageadgang, klagefrist, klageinstans og den nærmere fremgangsmåte ved klage, jf. fvl. § 27 tredje ledd. Klagefristen for enkeltvedtak er som utgangspunkt tre uker fra det tidspunkt underretning om vedtaket er kommet frem til den det gjelder, jf. fvl. § 29 første ledd. For klagesaker gjelder en absolutt frist på ett år.

3.2 Klagerett

Den som klager må være part i saken eller ha rettslig klageinteresse, jf. fvl. § 28 første ledd. I saker om bortvisning og utestenging er studenten vedtaket retter seg mot alltid part i saken. Krav om rettslig klageinteresse betyr at vedtaket må ha klare virkninger for den som klager på vedtaket. Det vil si at en som ikke er part, likevel vil kunne ha rettslig klageinteresse fordi vedtaket har faktiske konsekvenser for personen.

For sensurvedtak følger det av uhl. §§ 5-2 og 5-3 at den som har vært oppe til eksamen eller prøve har klagerett over formelle feil og bedømmelsen av egne prestasjoner ved den aktuelle eksamenen/prøven.

3.3 Vilkår for å behandle klagen

Klagen skal sendes til det forvaltningsorgan som har fattet vedtaket, jf. fvl. § 32 første ledd bokstav a. Underinstansen (førsteinstans for vedtaket) skal forberede saken for klageinstansen og foreta de undersøkelser som klagen gir grunn til. Underinstansen skal med bakgrunn i klagen ta fornyet stilling til saken og kan oppheve eller endre vedtaket dersom den finner

klagen begrunnet, jf. fvl. § 33 annet ledd. Underinstansen tar også stilling til om vilkårene for å behandle klagen foreligger, og skal avvise saken dersom de finner at disse ikke foreligger. Klageinstansen er ikke bundet av at underinstansen har lagt til grunn at vilkår for å behandle klagen er oppfylt. Dersom underinstansen avviser saken, regnes dette som et nytt enkeltvedtak som kan påklages særskilt til klageinstansen, jf. fvl. § 2 tredje ledd. Dersom underinstansen ikke har gjort de nødvendige forundersøkelsene, kan klageinstansen sende saken tilbake til ny behandling.

Selv om klagefristen er oversittet, kan både underinstansen og klageinstansen velge å ta klagen til behandling dersom klager ikke kan lastes for å ha oversittet klagefristen eller fordi det foreligger andre særlige grunner, jf. fvl. § 31.

3.4 Utsatt iverksetting av vedtaket (oppsettende virkning)

Hovedregelen er at vedtaket trer i kraft straks. At vedtaket trer i kraft straks betyr ikke at eventuelle reaksjoner må gjøres gjeldende fra vedtakets dato. For eksempel kan det fastsettes i vedtaket at en utestengingsperiode ikke begynner å løpe før en viss dato.

Utsatt iverksetting er en egen beslutning om at førsteinstansvedtaket ikke skal iverksettes før klagefristen er ute eller klagen er avgjort. Regler om dette fremgår av fvl. § 42. Ved søksmål kan det besluttes utsatt iverksetting frem til det foreligger endelig dom. Både førsteinstansen og klageinstansen kan beslutte utsatt iverksetting av vedtaket.

3.5 Klageinstansens kompetanse

Klageinstansen kan prøve alle sider av saken og ta hensyn til nye omstendigheter. I sin behandling skal klageinstansen vurdere de synspunkter som klageren kommer med, og kan også ta opp forhold som ikke er berørt av klageren, jf. fvl. § 34 annet ledd. Som resultat av klagebehandlingen kan klageinstansen treffe nytt vedtak i saken, opprettholde vedtaket eller oppheve vedtaket og sende saken tilbake til underinstansen til helt eller delvis ny behandling, jf. fvl. § 34 fjerde ledd.

Klage over enkeltvedtak kan som hovedregel ikke endres til skade for klager, jf. fvl. § 34 tredje ledd. Dette innebærer for eksempel at klageinstansen normalt ikke kan vedta en utestengingsperiode som er lengre enn det som ble vedtatt i første instans.

Dersom klageinstansen kommer frem til at det foreligger en saksbehandlingsfeil (formell feil) ved vedtaket, må det vurderes hvilken betydning feilen har hatt for vedtaket. Det følger av fvl. § 41 at vedtaket likevel er gyldig dersom det er grunn til å anta at feilen ikke kan ha virket bestemmende for vedtakets innhold. Klageinstansen må derfor vurdere om saksbehandlingsfeilen kan ha hatt avgjørende betydning for vedtaket. Kommer klageinstansen frem til at den ikke har hatt det, kan vedtaket bli stående. I motsatt fall må vedtaket kjennes ugyldig. Et eksempel på en saksbehandlingsfeil som kan være avgjørende for vedtakets innhold, er at studenten vedtaket er rettet mot ikke har fått anledning til å gi uttrykk for sin side av saken.

3.6 Habilitet

Regler om habilitet følger av fvl. § 6. Bestemmelsens første ledd bokstav a til e angir positivt når en offentlig tjenestemann er inhabil. Annet ledd gir en generell regel om at det alltid skal vurderes om det finnes andre særegne forhold som er egnet til å svekke tillitten til tjenestemannens upartiskhet. Det følger av tredje ledd i bestemmelsen at en tjenestemann som er direkte underlagt en annen tjenestemann, også er inhabil når overordnede tjenestemann er det. Reglene om inhabilitet kommer ikke til anvendelse når det er åpenbart at tjenestemannens tilknytning til saken eller partene ikke vil kunne påvirke hans standpunkt, jf. fjerde ledd.

3.7 Saksbehandlingstid – foreløpig svar

Klageinstansen skal forberede og avgjøre saken uten ugrunnet opphold, jf. forvaltningsloven § 11a. Dersom det tar mer enn en måned å behandle et enkeltvedtak, skal det sendes ut foreløpig svar. Det foreløpige svaret skal oppgi grunnen til at det tar lengre tid, og dersom det er mulig angi når svar kan forventes, jf. fvl. § 11a.

Informasjons- og opplysningsplikt

Institusjonene har plikt til å opplyse studenter om deres rettigheter i forbindelse med klagesaker. Som en hovedregel kan man si at alt som kan sies å være av betydning for studenters rettsikkerhet, skal det opplyses om i god tid. Dette gjelder både opplysninger om klagerett, klagefrist og formelle krav til klagen, og opplysninger om eventuelle særskilte rettigheter, for eksempel krav på gratis advokatbistand. Manglende opplysninger om denne type rettigheter kan føre til at vedtaket må kjennes ugyldig fordi det foreligger saksbehandlingsfeil, jf. fvl. § 41. Manglende opplysninger om klagerett og klagefrist kan føre til at klagen må behandles selv om klagefristen er oversittet, jf. fvl. § 31.

3.8 Spesielle saksbehandlingsregler i universitets- og høyskoleloven

For vedtak om bortvisning, utestenging og manglende skikkethet, stiller universitets- og høyskoleloven strengere krav til saksbehandlingen enn det som følger av forvaltningsloven.

For det første gjelder et krav om to tredels flertall for vedtak som fattes av styret selv eller i institusjonens klagenemnd om utestenging, bortvisning og manglende skikkethet, jf. uhl. §§ 4-8 fjerde ledd og 4-10 fjerde ledd. I tillegg gjelder det etter uhl. § 4-8 første ledd et krav om skriftlig advarsel fra styret før det kan fattes vedtak om bortvisning eller utestenging etter denne bestemmelsen.

Når saker om utestenging, bortvisning eller manglende skikkethet er reist, har studenten det er reist sak mot, krav på å la seg bistå av advokat eller annen talsperson. I saker om bortvisning eller utestenging etter § 4-8 første ledd kan denne rettigheten også påberopes når studenten har fått skriftlig advarsel. Utgiftene til dette dekkes av institusjonen, jf. uhl. §§ 4-8 femte ledd, 4-9 sjuende ledd og 4-10 femte ledd. Institusjonen skal også dekke alle omkostninger ved søksmål i første instans i forbindelse med vedtak om bortvisning og utestenging, herunder honorar til saksøkers advokat, jf. uhl. § 4-11 annet ledd. Advokatens honorar skal følge statens satser, jf. departementets kommentar til bestemmelsen i Ot.prp. nr. 85 (1993-94). Institusjonene må påse at studenten og advokaten er informert om at det er statens satser som skal legges til grunn.

Domstolsprøving

Studentene kan bringe vedtak om bortvisning, utestenging og manglende skikkethet inn for domstolsprøving. Slikt søksmål må reises innen tre måneder etter at endelig vedtak foreligger, jf. uhl. § 4-11 første ledd. Institusjonen dekker alle omkostninger ved søksmålet, herunder også honorar til saksøkers advokat, jf. uhl. §§ 4-8 femte ledd, 4-9 sjuende ledd og 4-10 femte ledd. Rett til å få dekket utgiftene til dette gjelder kun for prøving i en rettsinstans – tingretten, jf. Ot.prp. nr. 79 (2003-2004) s. 85. Advokatens honorar skal også ved domstolsprøving følge statens satser, jf. ovenfor.

3.9 Spesielt om saksbehandlingen ved klager på sensurvedtak og gjennomføring av eksamen

Bakgrunn

Sensurvedtak er regulert i egne bestemmelser i universitets- og høyskoleloven. Som utgangspunkt kan sensurvedtak alltid påklages av den som har avlagt eksamen. Studenten har da krav på ny sensur, jf. uhl. § 5-3 fjerde ledd annet punktum. ”Ny sensurering” innebærer en ny vurdering på fritt grunnlag av eksamensoppgaven av minst to nye sensorer, hvorav minst en ekstern, jf. uhl. § 3-9 femte ledd.

Krav om begrunnelse

Studenter som har avlagt eksamen kan alltid kreve begrunnelse for sitt eget sensurvedtak. Krav om dette må fremsettes innen en uke fra kandidaten fikk kjennskap til karakteren, likevel ikke mer enn tre uker fra karakteren ble kunngjort. Begrunnelse skal normalt være gitt innen to uker etter at kandidaten har bedt om dette. I begrunnelsen skal det gjøres rede for de generelle prinsipper som er lagt til grunn for bedømmelsen og for bedømmelsen av kandidatens prestasjon. Begrunnelse gis muntlig eller skriftlig etter sensors valg, jf. uhl. § 5-3 annet ledd. Rett til å kreve begrunnelse for karakterfastsettingen gjelder også ved ny sensur etter uhl. § 5-3 fjerde ledd annet punktum.

Klage over karakterfastsettelsen

Regler om klage over karakterfastsettelsen fremgår av uhl. § 5-3. Klagefristen er tre uker etter at eksamensresultatet er kunngjort, noe som sammenfaller med klagefristen i forvaltningsloven. Ved klage kan sensurvedtaket endres til ugunst for klager, jf. uhl. § 3-9 femte ledd annet punktum. Dette innebærer et unntak fra prinsippet i fvl. § 34 tredje ledd om at et vedtak normalt ikke kan endres til skade for den som klager. Det følger av uhl. § 5-3 sjette ledd at karakterfastsetting ved ny sensurering er endelig. Ny sensurering som følge av klage på karakteren, kan altså ikke påklages. Formelle feil ved ny sensurering kan likevel påklages etter reglene i uhl. § 5-2.

Departementet har tidligere lagt til grunn at en praksis der klagesensorene får informasjon om karakter og begrunnelser fra eksamenssensorene, er i tråd med universitets- og høyskolelovens krav om ”ny sensurering”, såfremt studenten som klager får anledning til å gi en skriftlig begrunnelse som følger med klagen.

Klage over formelle feil ved eksamen

Formelle feil ved eksamen kan påklages etter reglene i uhl. § 5-2. Formelle feil kan for eksempel være feil ved eksamensoppgaven, eksamensavvikling eller ved gjennomføring av sensuren. Formelle feil får bare konsekvenser for vedtaket når feilen kan ha hatt betydning for studentens prestasjon eller bedømmelsen av denne, jf. uhl. § 5-2 annet ledd. Dersom det

foreligger en slik feil, oppheves sensurvedtaket og det foretas ny sensurering eller det avholdes ny eksamen.

Som utgangspunkt får formelle feil bare konsekvenser for studenter som har klaget på eksamen. Styret eller institusjonens klagenemnd kan likevel bestemme at det skal foretas ny sensurering eller holdes ny eksamen eller prøve der det foreligger formelle feil, og det er rimelig å anta at disse kan ha hatt betydning for en eller flere kandidaters prestasjon eller bedømmelse av denne, jf. uhl. § 5-2 fjerde ledd. Eksempel på dette kan være at eksamensoppgaven ved en feil har vært kjent for studentene før eksamen. Klagefristen for formelle feil er tre uker fra klager fikk kjennskap til det forhold som begrunner klagen, jf. uhl. § 5-2 første ledd. Dersom det er foretatt ny sensur på bakgrunn av formelle feil, kan ny sensur påklages etter reglene i uhl. §§ 5-2 og 5-3.

Frist for klagebehandlingen ved ny sensur

Det er ikke fastsatt noen frist i universitets- og høyskoleloven for klagebehandling ved ny sensur. Dette innebærer at forvaltningslovens bestemmelser om saksbehandlingstid gjelder, dvs. at klagen skal avgjøres uten ugrunnet opphold, jf. fvl. § 11a. Dersom klagen ikke behandles innen en måned, skal institusjonene sende ut foreløpig svar der det gjøres rede for årsaken til at klagen ikke kan behandles tidligere, og dersom det er mulig, angis når man regner med å få klagen behandlet.

Sensurvedtak som ikke kan påklages

Ved enkelte sensurvedtak er det ikke klagerett. Dette gjelder bedømmelse av muntlig prestasjon og vurdering av praksisopplæring eller lignende som etter sin art ikke lar seg etterprøve, jf. uhl. § 5-3 femte ledd. Det er viktig å merke seg kravet om manglende etterprøvbarhet. For eksempel vil formelle feil som regel kunne påklages selv om selve vurderingen av eksamen ikke kan påklages. Forprøver kan bare påklages når prøven ikke er bestått.

Med hilsen

Toril Johansson (e.f.)
ekspedisjonssjef

Bjørn Tore Kjellemo
avdelingsdirektør